

21.09.2019 - 17.11.2019

SUSANA PILAR

BODY PRESENT

De Cubaanse kunstenaar Susana Pilar (1984, Havana) neemt haar persoonlijke ervaringen en geschiedenis als uitgangspunt om historische en actuele kwesties rond migratie, ras en gender aan te snijden. Haar achtergrond is dan ook kenmerkend voor de geschiedenis en de specifieke demografische realiteit van haar thuisland, waar kolonisatie en slavernij duidelijke sporen hebben nagelaten. De tentoonstelling *Body Present* brengt enkele van Pilars werken met een performatieve insteek samen, werken die gearticuleerd zijn vanuit het eigen lichaam en het zelfbewuste, zwarte en vrouwelijke zichtbaar stellen.

In de fotografische reeks *Llave maestra* ('hoofdsleutel') zien we Susana Pilar poseren met een machete. De Cubaanse onafhankelijkheidsoorlog, de strijd tegen de Spaanse koloniale overheersers, werd voornamelijk uitgevochten met dit wijdverspreide werktuig dat tot op vandaag een belangrijk nationaal symbool is. De houding die de kunstenaar op de foto's aanneemt is uitdagend en zelfs provocatief. Maar evengoed herkennen we in deze zelfverzekerde houding een defensief schild dat de vrouw moet beschermen tegen het dagelijkse geweld waarmee ze wordt geconfronteerd.

Die aanhoudende strijd van de zwarte vrouw om haar maatschappelijke positie op te eisen en de volharding waarmee ze zich tracht te bevrijden van verschillende onderdrukingsvormen zien we op een andere manier verzinnebeeld in de video *Resistencia* ('verzet'). De historische 19e-eeuwse ronde paardenstallen die nu deel uitmaken van het DuSable Museum of African American History in Chicago, vormden het decor voor deze performance, zonder publiek, waarbij de kunstenaar tracht te weerstaan aan de kracht van een hogedrukventilator.

Het expressieve potentieel van het lichaam wordt verder afgetast in de reeks *Dibujos Robados* ('gestolen tekeningen'). Deze tekeningen vormen de neerslag van handgebaren die worden aangestuurd door het lichaam te bewegen. Ze zijn niet enkel een residu van een performatieve geste, maar zijn ook een vorm van registratie waarin het lichamelijke, het zintuigelijke en het persoonlijke tot een beeld worden uitgepuurd.

Susana Pilars zoektocht naar haar eigen herkomst en identiteit binnen de Afrikaanse diaspora vormt het vertrekpunt voor *Historias negras* ('zwarte verhalen'), een nieuw werk dat ze voor de koepelruimte van KIOSK realiseerde. De centrale ruimte wordt ingenomen door origami, het resultaat van een performance tijdens de vernissage van de tentoonstelling waarbij de kunstenaar de papieren objecten een voor een met haar voeten vouwde. Het werk verbindt de Belgische koloniale geschiedenis met de eigen kindertijd van de kunstenaar en haar afkomst als afstammeling van slaven uit Sierra Leone en Congo.

De performance *Re-territorialización* ('re-territorialisering'), gerealiseerd in 2016 in de Siciliaanse hoofdstad Palermo en hier te zien op video, refereert dan weer aan de huidige diaspora, de actuele migratie en vluchtelingenstromen vanuit het Afrikaans continent naar Europa. In deze performance representeert Pilars lichaam de huidige gepolariseerde westerse blik op de wereld, met haar scherpe dichotomie in de Noord-Zuidverhoudingen: het hoofd en de vagina verbeelden letterlijk beide geografische gebieden. Het verwisselen van het hoofdhaar en het schaamhaar weerspiegelt de individuele en collectieve mobiliteit en de symbolische uitwisseling tussen gast en gastgever.

In *Body Present* zet Susana Pilar haar eigen lichaam in, als instrument maar ook als voorwerp van onderzoek, om heersende conventies en machtsstructuren kritisch te bevragen. Het lichaam is bepalend voor de eigen identiteitsvorming maar tegelijkertijd is het steeds onderhevig aan het oordeel van de ander, waarbij opvattingen over onder meer gender en ras vorm krijgen. Susana Pilars werk is gebaseerd op haar eigen identiteit, als Cubaanse, als Afro-Caribische, als zwarte en als vrouw. Maar haar begrip van de verschuivende betekenis van identiteit in verschillende geografische contexten en de koppeling van de individuele en collectieve herinnering aan de actuele realiteit vermijden dat het werk zich laat opsluiten in een enge identiteitspolitiek. Het nodigt de toeschouwer daarentegen uit om stil te staan bij de wijze waarop we ons ten opzichte van elkaar gedragen en 'de andere' beoordelen.

Werken in de tentoonstelling

Llave maestra

2012

Serie van 5 unieke zwart/wit foto's afgedrukt op dibond aluminium

199,5 x 149,5 cm

Courtesy: privécollectie, België

Re-territorialización

2016

Digitale video

15'49"

Courtesy: de kunstenaar en Galleria Continua

Resistencia

2019

Digitale video

32'48"

Courtesy: de kunstenaar

Untitled

Deel van de serie *Dibujos robados*

2018

Grafiet op papier

150 x 336 cm

Courtesy: de kunstenaar en Galleria Continua

Untitled

Deel van de serie *Dibujos robados*

2018

Grafiet op papier

150 x 314 cm

Courtesy: de kunstenaar en Galleria Continua

Historias negras

2019

Performance en papieren objecten

Variabele afmetingen

Courtesy: de kunstenaar